

Список використаних джерел:

1. Андрушків Б.М., Кирич Н.Б. Екологічне благополуччя та благоустрій населених пунктів – запорука здоров'я людини.- Тернопіль, ТОВ «Лілея». 1996. - 187 с.
2. Бохан А.В. Екологізація підприємства в умовах трансформації економіки (Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук) Київський національний університет ім. Т.Г.Шевченка. К. 2009 р.
3. Васюта О. А. Проблеми екологічної стратегії України в контексті глобального виміру: монографія / Васюта О. А. – Тернопіль: “Гал-Друк”, 2001. – 600 с.
4. Данилишин Б. Природно-екологічний потенціал в стратегії сталого розвитку України / Богдан Данилишин // Наука та наукознавство. – 2006. – № 3. – С. 94–100.
5. Добровольський В.В. Екологічні знання: навч. посіб. / В. В. Добровольський – К.: ВД “Професіонал”, 2005. – 304 с.
6. Інноваційні шляхи активізації природоохоронного провіаїдингу в умовах підприємства (Європейські аспекти), - Тернопіль: ТЗОВ Терно-граф». 2011.- 576 с. (Під заг. ред. Б.М.Андрушківа).
7. Костин А. И. Экополитика и глобалистика: учеб. пособ. для студ. вузов / А. И. Костин. – М.: Аспект Пресс, 2005. – 418 с.
8. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник; /за заг. ред. Л. Г. Мельника, М. К. Шапочки. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2005. – 759 с.
9. Реймерс Н.Ф. Экология: теории, законы, правила, принципы и гипотезы. / Н. Ф. Реймерс – М.: Россия Молодая, 1994. – 366 с.
10. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст / Т. Ю. Туниця. – К.: Знання, 2006. – 300 с.
11. Урсул А. На пути к экобезопасному устойчивому развитию цивилизации //Общественные науки и современность. – 1994. – № 4.

Ключові слова: семиотика, природоохоронна діяльність, обслуговуюче підприємство, трансформаційна економіка, підприємство, сфера послуг.

Ключевые слова: семиотика, природоохранная деятельность, обслуживающее предприятие, трансформационная экономика, предприятие, сфера услуг.

Keywords: semiotics, environmental activities, service enterprises, transformation economy, enterprise, service.

УДК 65.12.34.001.18

ПЛАНУВАННЯ ТА НОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ І НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИКИ

Чабаненко І. Л., к.е.н., доцент кафедри фінансів Донбаського державного технічного університету, м. Алчевськ

Снісар А. М., студент, Донбаський державний технічний університет, м. Алчевськ

Чабаненко І. Л., Снісар А. М. Планування та нормування матеріальних запасів на підприємстві і необхідність використання логістики.

Розглянуто сучасне загальне становище українських підприємств, котре вказує на погіршення їх економічного стану. Тим самим вказана проблематика даної теми. Висвітлено поняття оборотних коштів та їх значення для підприємства. Вказані проблеми проведення планування оборотних коштів на сучасних підприємствах України, що є досить важливим чинником зменшення прибутку. Досить важливу роль у виробництві на підприємстві грають матеріальні запаси. Саме їм приділено увагу, адже від оптимізації їх структури та об'єму залежить фінансовий стан усього підприємства. Виявлені основні проблеми, котрі виникають при управлінні матеріальними запасами. Як вирішення багатьох проблем запропоновано використання логістики. З'ясовані можливості та потенціал системи логістики. Запропонована формула для визначення оптимального обсягу партій замовлення товарів. А також виділені фактори, котрі впливають на точне визначення резервних запасів підприємства. Розглянутий підхід закордонних країн, а саме концепція виробництва «точно вчасно», котру розробили японці. Виявлено, що ця система дозволяє максимально мінімізувати обсяг матеріально-технічних запасів на підприємстві, що дозволяє утворювати вільні грошові кошти на стадії виробництва. Також розглянуто систему «канбан», котра дозволяє поширити концепцію «точно вчасно» на всі етапи виробництва, шляхом створення зв'язу між всіма ділянками підприємства. Ці зв'язки дозволяють контролювати необхідну кількість продукції, що випускається. Зроблені висновки

дозволяють зрозуміти важливість нормування матеріальних запасів на підприємстві та позитивний вплив логістики на формування та оптимізацію цих запасів.

Чабаненко І. Л., Снисарь А. М. Планирование и нормирование материальных запасов на предприятии и необходимость использования логистики.

Рассмотрено современное общее положение украинских предприятий, которое указывает на ухудшение их экономического положения. Тем самым указана проблематика данной темы. Освещено понятие оборотных средств и их значение для предприятия. Указаны проблемы проведения планирования оборотных средств на современных предприятиях Украины, что является немаловажным фактором уменьшения прибыли. Немаловажную роль в производстве на предприятии играют материальные запасы. Именно им уделено внимание, ведь от оптимизации их структуры и объема зависит финансовое состояние всего предприятия. Выявлены основные проблемы, возникающие при управлении материальными запасами. Как решение многих проблем предложено использование логистики. Определены возможности и потенциал системы логистики. Предложенная формула для определения оптимального объема партий заказа товаров. А также выделены факторы, влияющие на точное определение резервных запасов предприятия. Рассмотрен подход зарубежных стран, а именно концепция производства «точно вовремя», которую разработали японцы. Выявлено, что эта система позволяет максимально минимизировать объем материально-технических запасов на предприятии, позволяет создавать свободные денежные средства на стадии производства. Также рассмотрена система «канбан», которая позволяет распространить концепцию «точно вовремя» на всех этапах производства, путём создания связи между всеми участками предприятия. Эти связи позволяют контролировать необходимое количество продукции, выпускаемой продукции. Сделанные выводы позволяют понять важность нормирования материальных запасов на предприятии и положительное влияние логистики на формирование и оптимизацию этих запасов.

Chabanenko I. L., Snisar A. M. Planning and valuation of stock in the company and the need for logistics.

The current overall situation of Ukrainian enterprises, which points to the deterioration of their economic situation. These problems thus the topic. Lighted the concept of working capital and their value to the enterprise. The problems for the planning of working capital at modern enterprises of Ukraine, which is an important factor in reducing profits. Important role in the production of the company play inventories. It is for them to pay attention, because of their structure and the optimization of independent financial condition of the enterprise. The main problems encountered in the management of inventory. How many problems prompted the use of logistics. The possibilities and potential of the logistics system. A formula for determining the optimal order quantity of goods. Also highlighted factors affecting the accurate determination of safety stock company. The approach of foreign countries, namely the concept of manufacturing "just in time", which developed the Japanese. Revealed that this system allows maximum to minimize the amount of inventory in the company, allows you to create free money at the production stage. Also considered is the system of "kanban", which allows us to extend the concept of "just in time" at all stages of production, by creating a connection between all parts of the enterprise. These connections allow you to control the required quantity of product output. The findings allow us to understand the importance of valuation of stock in the company and the positive impact of logistics on the formation and optimization of these stocks.

Постановка проблеми. Проблематика теми полягає у тому, що на сьогодні стан економіки України не є стабільним. Це зумовлено масовим припиненням діяльності багатьох підприємств по всій території країни. Багато з них закрилися по причині отримання збитків протягом тривалого часу своєї діяльності та дуже великого тягаря з боку податкового навантаження. Слід зауважити, що прибуток підприємств залежить від розумного ведення діяльності як зовні так і всередині виробництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В ході написання статті було проаналізовано публікацію Б.К. Плоткіна та Д.Ю. Гогіна про зв'язок між промисловими та товарними запасами підприємства [1]. Також була взята до уваги стаття М.С. Михальченко, котрий зробив методологічний підхід до ефективного управління запасами на машинобудівному підприємстві [2]. Була проаналізована стаття Єлізарова К. про нормування запасів, шляхом використання логістики [3].

Мета статті полягає в аналізі значення матеріальних запасів на виробництві та запропонування методів та систем їх нормування й оптимізації на підприємстві з ціллю збільшення вільних грошових коштів.

Результати досліджень. Процес виробництва і продажу продукції може здійснюватися безперебійно при наявності в підприємства не тільки необхідних основних фондів, нематеріальних активів, але і оборотних коштів, переважно у формі запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, палива і т. д. Оборотні кошти - це сукупність грошових коштів, авансованих для створення і використання оборотних виробничих фондів і фондів обігу, які забезпечують безперервність процесу виробництва і продажу продукції [4].

Кожне підприємство має слідити за наявністю оборотних коштів у якомога мінімальному та достатньому для безперебійного виробництва розмірі. Тому що досить великі розміри непотрібних оборотних коштів відволікають грошові кошти, котрі в свою чергу могли б спрямовуватись на отримання прибутку. Проблема українських підприємств полягає у тому, що раніше на території України була планова

економіка. При плановій економіці кожному підприємству централізовано встановлювався загальний норматив оборотних коштів.

З переходом на ринкові умови підприємствам норматив оборотних коштів ніхто не встановлює і не контролює. Але це не означає, що в умовах ринку підприємства не повинні самі встановлювати і контролювати норматив оборотних коштів [5].

До складу оборотних коштів входять: дебіторська заборгованість, грошові потоки та запаси, але варто заострити увагу на такому елементі оборотних засобів як матеріальні запаси. Матеріальні запаси – це продукція виробничо-технічного призначення, що перебуває на різних стадіях виробництва, вироби народного споживання та інші товари, що очікують вступу в процес внутрішнього споживання або споживання виробничого.

Слід зазначити, що витрати на утримання запасів - один з найбільш істотних факторів, що визначають доцільність скорочення останніх. Незважаючи на те, що утримання запасів пов'язане з певними витратами, підприємці змушені їх створювати, тому що відсутність запасів може призвести до ще більшої втрати прибутку.

До основних проблем управління запасами відносяться наступні:

- а) велике число факторів, що впливають на розмір замовлення: величина та можлива нерівномірність витрати, віддаленість постачальників, обмеження по ресурсах, способи транспортування;
- б) різноманіття видів запасів: поточні, страхові, сезонні та ін.;
- в) велике число параметрів, за якими необхідно приймати рішення при управлінні запасами: величина замовлення, момент замовлення, момент поставки, інтервал часу між замовленнями, величина страхового запасу та ін.;
- г) велика розмаїтість систем контролю стану запасів, в тому числі системи періодичного контролю, системи безперервного контролю;
- д) помилковість прогнозів, зростаюча у зв'язку з розвитком товарні пропозиції;
- е) збільшення часу виконання замовлень, що розміщуються у віддалених зонах з дешевою робочою силою [6].

Для оптимізації управління запасами і їх нормування використовують логістику. Логістика - управління матеріальними потоками в сферах виробництва та обігу. В даний час комерційні відносини формуються в умовах високої конкуренції, невизначеності та нестійкості ринкового середовища. Для того щоб домогтися успіху в підприємницькій діяльності, вже недостатньо використовувати лише маркетингові підходи, потрібне застосування сучасних високоєфективних способів і методів управління поточними процесами. Найбільш прогресивним науково-прикладним напрямком в даній області є логістика.

Ефективність функціонування підприємства, що використовує логістику, досягається в основному за рахунок:

- різкого зниження собівартості товару;
- підвищення надійності і якості поставок.

Можна виділити кілька причин, по яких підприємці замовляють більший обсяг товарів, ніж потрібно на даний момент. По-перше, це пов'язано із затримкою отримання замовлених товарів. По-друге, можливість отримати товар у неповному обсязі, що змушує замовників (особливо посередників) зберігати якийсь час ті чи інші товари на складі. По-третє, надання знижок, одержувані замовником при покупці їм великої партії товарів. По-четверте, транспортні, накладні та інші витрати залишаються однаковими незалежно від обсягу партії. Наприклад, вартість одного контейнера буде одна і та ж незалежно від того, завантажений повністю контейнер чи ні.

Створення запасів вимагає додаткових фінансових витрат. Тому виникає необхідність у скороченні цих фінансових витрат за допомогою досягнення оптимального балансу між обсягом запасу, з одного боку, а з іншого - фінансовими витратами. Цей баланс досягається вибором оптимального обсягу партій замовлених товарів, або визначенням економічного (оптимального) розміру замовлення - EOQ (economic order quantity), який обчислюється за формулою (1):

$$EOQ = \frac{2 * A * D}{v * r} , \quad (1)$$

- де A - витрати на виробництво;
- D - середній рівень попиту;
- v - питомі витрати на виробництво;
- r - витрати на зберігання.

Визначення точного рівня необхідних резервних запасів залежить від трьох факторів, а саме: можливого коливання термінів відновлення рівня запасів; коливання попиту на відповідні товари протягом терміну реалізації замовлення; стратегії обслуговування замовників, яка здійснюється даною компанією [3].

Серед підходів до управління запасами можна звернути увагу на досвід закордонних підприємств. Наприклад, досвід японських підприємств та американських. Японський підхід до управління запасами - це концепція виробництва «точно вчасно». Матеріали, деталі та вироби надходять точно до того моменту, коли вони потрібні. Хоча методи управління матеріально-технічними запасами, що застосовуються в Японії,

дещо відрізняються від методу планування матеріальних потреб, переслідуючі при цьому цілі в основному залишаються такими ж. Американська система планування матеріальних потреб у багатьох відношеннях перевершує класичні японські системи. Але японці досягли успіху в іншому. По-перше, вони більш наполегливі в справі мінімізації матеріально-технічних запасів, ніж американці. По-друге, вони успішніше й ефективніше застосовують ці системи, об'єднали системи управління матеріально-технічними запасами зі стратегією підприємницької діяльності, мають свій підхід до управління якістю та впровадження автоматизованих систем управління виробництвом [7].

Однак не можна покладатися виключно на методи централізованого планування, які визначають виробничі графіки відразу для всіх стадій виробництва. У цих умовах важко реалізувати принцип «точно вчасно» на всіх етапах виробництва. Тому в системі «Toyota» стежать за перебігом виробничого процесу в зворотному порядку. Робітники, що виконують певний процес, отримують необхідні їм деталі з попереднього процесу виробництва в потрібний час і в потрібній кількості. На попередньому ж процесі має бути виготовлено тільки таку кількість продукції, яка необхідна для заміщення вилученої кількості.

Тип і кількість необхідних виробів заносяться на картку, звану «канбан». «Канбан» адресується робочим попередньої виробничої дільниці. У результаті багато ділянок на підприємстві виявляються пов'язані один з одним безпосередньо. Ці зв'язки дозволяють краще контролювати необхідну кількість продукції, що випускається [8].

Висновок. Отже, у підсумку слід зазначити, що підприємства України переживають важкий етап розвитку вітчизняної економіки. Щоб залишатися «на плаву» їм потрібно отримувати стабільний прибуток. Одним зі шляхів цього є направлення вільних коштів на отримання додаткового прибутку або розширення виробництва. Також слід пам'ятати, що значна кількість грошових коштів відволікається в процесі формування оборотних коштів. Один з чинників стримування руху грошових коштів є відсутність планування та нормування матеріальних запасів на підприємствах.

Цю проблему можна вирішити шляхом використання логістики. Вона допомагає оптимізувати об'єм та структуру матеріальних запасів підприємства, що дає змогу вивільнити значну кількість грошових коштів. Також можна використовувати комплексний підхід до цієї проблеми шляхом використання зарубіжного досвіду провідних фірм. А саме підприємства «Toyota», котра розробила систему «канбан». Сутність системи полягає у постачанні матеріальних запасів точно в час їх потреби.

Список використаних джерел:

1. Плоткин Б. К., Гогин Д. Ю. Связь производственных и товарных запасов промышленного предприятия: теоретический аспект // Проблемы современной экономики 2011 №1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/svyaz-proizvodstvennyh-i-tovarnyh-zapasov-promyshlennogo-predpriyatiya-teoreticheskiiy-aspekt>
2. Михальченко М. С. Методический подход к эффективному управлению запасами на машиностроительном предприятии // Известия ИГЭА 2009 №2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/metodicheskiiy-podhod-k-effektivnomu-upravleniyu-zapasami-na-mashinostroitelnom-predpriyatii>
3. Єлізаров К. Нормирование запасов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dssclub.com.ua/statti/ekonomics/item/198-нормирование-запасов.html>
4. Бураковський В. В. Финансы предприятий [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://books.efaculty.kiev.ua/finpd/1/r6/>
5. Сергіїв І. В. Экономика предприятия: Учебное пособие // 2-е изд., перераб. и доп.: -М.: Финансы и статистика, 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bibliotekar.ru/economika-predpriyatiya-5/105.htm>
6. Гаджинський А.М. Управление запасами в логистике // Справочник экономиста №2 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.profiz.ru/se/2_2008/upravlenie_zapasami/
7. Басовський Л.Е. Менеджмент: Учебное пособие. — М.: ИНФРА-М, 2003. — 216 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economuch.com/page/menedzhment/ist/ist-7--idz-ax236--nf-18.html>
8. Ясухіро Моїден Система управления производством (на примере Японии) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.xserver.ru/user/suprj/>

Ключові слова: оборотні кошти, EOQ, «точно вчасно», прибуток, продукція.

Ключевые слова: оборотные средства, EOQ, «точно вовремя», прибыль, продукция.

Key words: working capital, EOQ, «just in time», profit, production.